

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת בשלה ה'תשפ"ב

להיות בטחונו בה' יתברך

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתו אם לא (שמות טז ד). אפשר לדמו על כל העוסק בתורה דצריך להיות בטחונו בה' יתברך, ולא יהיה להוט אחר קבוץ הממון, שיחשב בדעתו לומר כשיהיה לו ממון ויהיה מזונו מצוי בידו אז יהיה לבו פנוי לעסק בתורה, דעל זה אמר התנא (אבות פ"ב מ"ד) ואל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה. אלא ישים בטחונו בה' ויאמר הכל בידו יתברך, ומה שראוי לי יבוא לי, והעקר היא עבודת ה'. ואם לא יתהלך בדרך זו, אי אפשר לו לעסק בתורה (רמב"ם ת"ת פ"ג ה"ז):

הפרנסה תלויה רק בקב"ה

וזהו שאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, כלומר, צריך שתדעו שהפרנסה תלויה בידו, והטרחא יתרה שטורחים בני אדם היא לחנם, וזהו הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, אני הוא הממטיר והפרנסה היא בידו, ולכן העם לא יהיו להוטים לאסוף הממון, רק יבטחו בה' ויצאו ולקטו דבר יום ביומו, ובזה יהא נכר הילך בתורתו אם לא, דאם יבטחו בה' בזה יבואו לעסק בתורה כראוי, ואם לאו, ודאי יתבטלו מן התורה, וזהו הילך בתורתו אם לא:

(פיתוחי חותם פרשת בשלה)

העוסק בתורה יסודין בדילין הימנו

נמרא דברכות דף ה' (ע"א) וזה לשונו: ואמר רבי יצחק כל הקורא קריאת שמע על מטתו, מזיקין בדילין הימנו, שנאמר (איוב ה ז) ובני רשף יגביהו ענף, ואין ענף אלא תורה, שנאמר (משלי כג ה) התעייף עיניך בו ואיננו, ואין רשף אלא מזיקין, שנאמר (דברים לב כד) מוזי רעב ולחמי רשף. אמר רבי שמעון בן לקיש כל העוסק בתורה יסודין בדילין הימנו, שנאמר 'ובני רשף יגביהו ענף, ואין ענף אלא תורה שנאמר 'התעייף עיניך וכו', ואין רשף אלא יסודין, שנאמר 'מזי רעב ולחמי רשף'. אמר ליה רבי יוחנן הא אפלו תינקות של בית רבן יודעין אותו, שנאמר 'ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך. אלא כל שאפשר לו לעסק בתורה ואינו עוסק, הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסודין מכושרין ועוקרין אותו, שנאמר (תהלים לג ג) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעקר, ואין טוב אלא תורה, שנאמר (משלי ד ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתו אל תעזבו:

(לבונה זכה פרשת בשלה)

יסודין ממדקים כל עזונותיו של אדם

פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה יה (תהלים קיח ט). יש להתבונן למאן קאמר פתחו לי שערי צדק, ואם

להקדוש ברוך הוא אומר, היה לו לומר 'פתח לי שערי צדק'. ואפשר לומר דאדסמיה לה קאי, דקאמר (שם פסוק קיח) 'יסר יסרני יה ולמות לא נתנני, דהינו דבאו עליו יסורים, והיסודין ממדקים כל עונותיו של אדם (ברכות ה:), ובפרט על מה שאמרו במדרש (מדרש תהלים טו יב) שאמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, הודיעני באיזו דרך אזכה לחיי העולם הבא, והשיבו הקדוש ברוך הוא, דוד, חיי עולם הבא את בעי, צפי ליסודין, שנאמר (משלי ו כג) יודרך חיים תוכחות מוסר, עד כאן לשונו. וקבל דוד המלך עליו השלום עליו היסודין. והנה מציענו (ב"מ פד:) ברבי אלעזר בן רבי שמעון בר יוחאי עליו השלום כשהיה רוצה ביסודין היה אומר בואו אחי ורעי, וכשאינו רוצה בהם אומר לכו אחי ורעי, על פיו יחנו ועל פיו יסעו. וגם כן דוד המלך עליו השלום כאן, מדבר עם היסודין דבסמוך ואומר להם אתם היסודין שבאתם עלי כבר, על ידיכם נתמתקו כל עונותי, ולא נשאר בידי שום חטא לעכב תפלתי מלכנס לפני הקדוש ברוך הוא, לכן אתם היסודין פתחו לי שערי צדק להכנס תפלתי:

(שערי ארוכה אות פ)

מעלות ותועלת היסודין

מי שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסודין

איתא במדרש (ברכות ה:): כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסודין שנאמר (ישעיה נג י) וזה חפץ דכאו החלי. יכול אפלו לא קבלן מאהבה, תלמוד לומר 'אם תשים אשם' מה אשם לדעת אף יסודין לדעת. ואם קבלם מאהבה מה שכתו, 'ראה ידע יאריך ימים'. ולא עוד אלא שתלמודו מתקים בידו, שנאמר 'חפץ ה' בידו יצליח'. עד כאן לשונו. והדקדוקים שבזה נראים לעין כל:

התועלת שבאה מהיסודין במי מדובר

ואפשר לתרץ, דהנה יש להתבונן, אדם שבאים יסודין עליו היכי דמי, אם בעל תשובה הוא, צריכים אנו לדעת מה תועלת מוסיפין לו היסודין, ואם אינו בעל תשובה, מה מויעילין לו היסודין. ועוד קיימא לן (יומא פ:) דהשב מאהבה אפלו זדונות נעשות לו כזכיות, וביאת היסודין אם באו עליו מה תועלת יש בהם:

התועלת מהיסודין בכל סוגי החלוקות

ונראה אם אפשר, דהקדוש ברוך הוא יתברך שמו לעד רחמן מלא רחמים וחפץ בטובת ברואי, ולא יחפץ במוות הרשע כי אם בשובו מדרכיו וחייה, והנה חלקות חלקות יש, יש אדם ששב בתשובה מיראה, שהזדונות נעשות לו כשנגות, והקדוש ברוך הוא חפץ בטובתו לנקותו היטב עד שלא ישאר בידו אפלו שנגות, ומביא עליו יסודין כדי לעוררו. ויש שנגמחו עונותיו כלם ולא נשאר בידו אפלו שונג, ומביא עליו הקדוש ברוך הוא יסודין כדי לעוררו לשוב בתשובה מאהבה, ואפלו זדונות נעשות לו כזכיות. ויש שאינו מתעורר כלל לשוב בתשובה, ומביא

עליו הקדוש ברוך הוא יסורין כדי לעוררו לשוב בתשובה. ויש ששב בתשובה מאהבה, וזדונות נעשות לו כזכיות, ואפלו הכי הקדוש ברוך הוא מביא עליו היסורין כדי להרבות שכרו יותר ויותר:

בכל דרגה וחלוקה הקדוש ברוך הוא חפץ ורוצה את התשובה

ובזה נבוא לבאר המאמר כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו מדכאו ביסורין, דמלת כל כוללת כל החלקות שאמרנו, דהינו אם הוא רשע ולא נתעורר לשוב בתשובה, הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין כדי לעוררו לשוב בתשובה. ואם הוא שב בתשובה אבל שב מיראה דעדין הזדונות נעשות לו כשגגות, הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין כדי לעוררו לשוב מאהבה, כדי לנקות מכל וכל והזדונות נעשות לו כזכיות. ואם הוא כבר שב מאהבה הקדוש ברוך הוא מביא עליו יסורין להרבות שכרו יותר ויותר. לפיכך אמר כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו, וכלל במלת כל כל החלקות. והוסיף לומר יכול אפלו לא קבלם מאהבה, דהינו דבעינן כל אחת ואחת מהחלקות הנזכרות, יתעורר הבאים עליו להוסיף תשובה על תשובתו, ואם לא נתעורר, מה יועילו לו היסורין. ולזה אמר יכול אפלו לא קבלם מאהבה קודא אני כל שהקדוש ברוך הוא חפץ בו, והשיב תלמוד לומר 'אם תשים אשם', דבעינן מה אשם לדעת שיקרבהו מדעתו ובחזרתו, כך היסורין יקבלם מאהבה ויוסיף לחזר, בזה האופן הם שמועילים לו:

פירות שכר היסודין מקבל בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא

והוסיף לומר, ואם קבלם מאהבה מה שכרו, כונתו בזה לומר לפי שמצינו מצות שעושיין פירות בעולם הזה, כדתנן (פאה פ"א מ"א) אלו דברים שאדם עושה אותם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, והנה בחלקות שזכרנו, יש לומר שחלקת שכבר שב מאהבה וזדונות נעשה לו כזכיות ואחר כך באו עליו יסורין, יש סברא לומר דיש לו פירות בעולם הזה ושכר גמור, לפיכך אמר על זה החלקה ואם קבלם מאהבה מה שכרו בעולם הזה מפירות, לזה אמר 'יראה זרע יאריך ימים', שכר פירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא. והוסיף לומר ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו, כונתו לומר, לפי שמצינו שאמר התנא ותלמוד תורה כנגד כלם, דהינו

מי שיש בידו תלמוד תורה אוכל מפירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, ובא לומר כאן, דמי שיש בידו תלמוד תורה ושב בתשובה מאהבה ועוד באו עליו יסורין, ועכשו אמרנו כי מי ששב מאהבה ובאו עליו היסורין יש לו שכר בעולם הזה כמו שכתבנו, ולא תאמר ששכר פירות יסורין הוא שאוכל בעולם הזה, אבל שכר פירות תורה אינו אוכל דדי לו בעולם הזה בשכר אחד של פירות, לזה אמר ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו, דהינו אפלו שכר תלמוד תורה אוכל בעולם הזה, נמצא בעולם הזה מוסיף פירות על פירות, ובעולם הבא מוסיף קרן על קרן:

כשיסודין באים על אדם יפשפש במעשיו

ועל פי זה יבאר נמי מה דאיתא במדרש (ברכות ה.) וזה לשונו: אם רואה אדם שיסודין באים עליו יפשפש במעשיו, שנאמר (איכה ג ט) 'נחפשה דרכינו ונחקרה', פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה, פשפש ולא מצא בידוע שיסודין של אהבה הן, שנאמר (משלי ג יב) 'כי את אשר יאהב ה' יזכית'. והנה יש לדקדק במאמר הזה, תחלה אמרו אם רואה אדם שיסודין באים עליו, מה הלשון אומרת אם רואה אדם, הנה לו לומר מי שיסודין באים עליו יפשפש במעשיו. ועוד מה שאמר פשפש ולא מצא, וכי שיקר שיפשפש ולא ימצא, והלא אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא:

יפשפש במעשיו אם תשובתו היתה מאהבה

ואפשר לומר כי זה מדבר על מי ששב בתשובה שלמה כראוי ומיום שובו הוא שומר עצמו לבלתי ידח ממנו נדח, ביני ביני הנה יסודין באין עליו, על זה אמר אם רואה אדם, דהינו אדם ששב בתשובה שלמה כראוי ואפלו הכי הנה יסודין באין עליו. מה יעשה זה האיש, יפשפש במעשיו, דהינו שמא לא שב רק מיראה וזדונות נעשות לו כשגגות, לפיכך באו עליו היסורין כדי לעוררו לשוב מאהבה. וחזר ואמר פשפש ולא מצא, דהינו בדק עצמו וקים לה בנפשיה דהיתה תשובתו מאהבה כראוי, יתלה בבטול תורה, כמו שכתוב (תהלים צד יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יח ומתורתך תלמדנו', דהינו אשרי הגבר שהבאת עליו יסורין ולא מצד עון שיש בידו, רק כדי שמתורתך תלמדנו, שיהיה עוסק בתורה. ואם פשפש ולא מצא בידו אפלו בטול תורה, בידוע שיסודין של אהבה הן, כדי להרבות שכרו, כדכתבנו:

(דורש טוב, דרוש ח' לנפטרים)

חידה שבועית: מה מרמז רבינו בכתוב (תהלים צד, יב) 'אשרי הגבר אשר תיסרנו יח ומתורתך תלמדנו'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקרוב, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביד יעקב'

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מדרש אביד יעקב ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

שם הזוכה בסידור לשחרית מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת וירא:

ה' שמעון בירמון מבית שמש.

